LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Perjantai 6.11.2026 klo 11.30
HE 182/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua uuden lastensuojelulain säätämistä koskevasta hallituksen esityksestä.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

LSKL tarkastelee esitystä erityisesti lastensuojelun ja lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Nostamme esityksestä neljä asiakokonaisuutta, joihin pyydämme sosiaali- ja terveysvaliokuntaa kiinnittämään huomiota.

1. Lapsen oikeuksien parempi toteutuminen varhaisen tuen osalta on hyvin epävarmaa

LSKL pitää erittäin kannatettavana tavoitetta vahvistaa varhaisen ja ennaltaehkäisevän sosiaalihuollon asemaa nykyisestä ja siten tavoitetta vahvistaa lapsen huolenpidosta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

LSKL kuitenkin katsoo, että lapsen oikeuksien näkökulmasta esityksen myönteisten vaikutusten toteutuminen on alla olevin perustein hyvin epävarmaa.

Esityksen vaikutuksia varhaisen tuen osalta on välttämätöntä tarkastella yhdessä sosiaalihuoltolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen kanssa (HE 180/2026 vp), koska painopisteen siirto varhaiseen tukeen on ehdotettu toteutettavaksi siten, että jatkossa vapaaehtoisesta sosiaalihuollon tuesta ja palveluista säädettäisiin lähtökohtaisesti vain yleislaissa (SHL) ja lastensuojeluasiakkuuden kynnystä nostettaisiin.

LSKL katsoo, että esitysten säästötavoitteet (HE, s. 7) ovat ristiriidassa muihin tavoitteisiin nähden. Esityksessä tuodaan useasti ilmi, että puutteellisesti resursoituna tai toimeenpantuna muutos voi heikentää lasten oikea-aikaisen ja riittävän tuen toteutumista sekä lisätä raskaampien toimenpiteiden tarvetta (esim. s. 112, 114 ja 122). Esityksessä myös todetaan (s. 115), että mikäli sosiaalihuollon resursseja ei vahvisteta uudistuksen yhteydessä, voi palvelujen kysynnän kasvu heikentää perheiden mahdollisuuksia saada

riittävää tukea oikea-aikaisesti. Esityksen mukaan ehdotusten vaikutukset ovat riippuvaisia erityisesti sosiaalihuollon palvelujen resursoinnista, osaamisesta ja käytännön toimeenpanon onnistumisesta (s. 122).

Esityksessä myös todetaan (s. 118), että asiakkaiden alueellinen yhdenvertaisuus ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden mahdollisuudet saada oikea-aikaista ja riittävää tukea voivat heikentyä, kun joustavampi sääntely ja hyvinvointialueiden erilaiset resurssit yhdistetään etenkin sosiaalihuoltolain lakiesitykseen sisältyviin säästöodotuksiin.

Yhtäaikaisen säästö- ja resursointitarpeen lisäksi tavoitteiden toteutuminen näyttää epävarmalta uudistusten tiukan aikataulun vuoksi. Uuden lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain muuttamista koskevan lain on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2027. Hyvinvointialueille on arvioitu jäävän valmistautumisaikaa noin puoli vuotta (HE, s. 125).

Esityksellä arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueiden sosiaalihuollon viranomaisten toimintaan, tehtävien sisältöön sekä palvelujärjestelmän rakenteeseen (HE, s. 100–103). Sen lisäksi esityksessä todetaan (s. 125), että uudistus toteutetaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueuudistus sekä siihen liittyneet taloudelliset ja rakenteelliset muutokset ovat jo usean vuoden ajan kuormittaneet henkilöstöä ja organisaatioiden johtoa, mikä voi heikentää kykyä toteuttaa uudistukset suunnitellulla tavalla. Tällöin ”[r]iskinä on, että lasten ja perheiden palvelujen yhdenvertainen saatavuus tai palveluiden laatu heikkenee siirtymävaiheessa, mikäli muutoksen johtamiseen ei pystytä." Esityksessä kuvatun lausuntopalautteen mukaan (s. 145) etenkin hyvinvointialueet ovat peräänkuuluttaneet riittävää siirtymäaikaa. LSKL pitää siirtymäajan riittävyyttä kyseenalaisena.

Edellä mainittujen syiden perusteella LSKL on huolestunut siitä, johtaisiko muutokset siihen, että osa lapsista putoaisi sosiaalihuollon palvelujärjestelmän väliin eikä saisi tarvitsemaansa tukea. Esityksen myötä kynnys lastensuojeluasiakkuudelle nousisi, mutta oikea-aikaisen ja riittävästi resursoidun sosiaalihuollon sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen saatavuus on epävarmaa ja riippuisi siitä, kykeneekö hyvinvointialueet säästöpaineesta ja kiireestä huolimatta toimeenpanemaan esityksen muutokset tavoitellulla tavalla. LSKL näkee todellisena riskinä väliinputoamiselle tilanteet, joissa lapsi ei täytä lastensuojeluasiakkuuden kynnystä, mutta ei toisaalta myöskään saa riittävän intensiivistä ja pitkäkestoista tukea sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista. Riskinä tällöin on, että lapsen tarvitsema suojelu viivästyy.

2. Riittävä ajankäyttö lapsikohtaiselle työskentelylle tulee turvata

LSKL toteaa, että työntekijäkohtaisella asiakasmäärällä on huomattava vaikutus sosiaalityön sisältöön ja laatuun.[1]

[1] Esim. Aaltio, E. & Isokuortti, N. (2019). Systeemisen lastensuojelun toimintamallin pilotointi : Valtakunnallinen arviointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2019. S. 141–142, Lehto-Lundén T. & Nila L. (2026): Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2026. S. 38–42 ja Yliruka, L., Ristolainen, T-P. & Weckroth, N. (2023). Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityön organisoiminen ja henkilöstömitoituksen toteutuminen: osa 2 : Hyvinvointialuekyselyjen tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 37/2023. S. 28.

Esityksen mukaan sekä lastensuojelulain avohuollossa että sosiaalihuoltolain asiakkuudessa tuen muotoina painottuisivat nykyistä selkeämmin ensisijaisina tukimuotoina sosiaalityö ja sosiaaliohjaus. Palveluja tulisi järjestää tarvittaessa.

LSKL pitää ristiriitaisena, että sosiaalihuoltolain muuttamista koskevassa esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta sosiaalihuoltolakiin lainkaan työntekijäkohtaista asiakkaiden enimmäismäärää. Keskusliiton lastensuojelun avohuoltoa koskevan selvityksen perusteella työntekijät toivovat lisää aikaa kohtaavaan työhön lasten kanssa.[2]

LSKL pitää erittäin tärkeänä, että lastensuojelulaissa säilyy lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asiakasmitoitusta koskeva säännös. Pidämme kuitenkin ehdotettua mahdollisuutta poiketa asiakkaiden enimmäismäärästä (9 § 3 mom.) riskinä, koska se voi johtaa mitoituksesta poikkeamiseen toistuvasti taloudellisista haasteista johtuvista syistä. Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia muun muassa asiakasturvallisuuteen ja lapsen osallistumisen toteutumiseen.

Esityksessä todetaan, että lastensuojelun asiakkuuden kynnyksen nostaminen voi lisätä lastensuojelutyön vaativuutta (s. 101). Muutosten myötä avohuollon asiakkaina olevien lasten tilanteet olisivat keskimäärin aiempaa kuormittavampia ja edellyttäisivät intensiivisempää, laaja-alaisempaa ja pitkäkestoisempaa tukea (s. 113).

LSKL toteaa, että muutoksilla on todennäköisesti edellä kuvatun kaltainen vaikutus myös jatkossa varhaisen tuen tarpeisiin vastaamisen eli sosiaalihuoltolain puolella. Sosiaalihuoltolain asiakkuuksissa todennäköisesti olisi lastensuojeluasiakkuuden kynnyksen nostamisen myötä aiempaa useammin nykyistä vaativammassa tilanteessa olevia lapsia ja perheitä.

Kuten esityksessä todetaan (s. 107), mikäli sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa ei ole riittävästi aikaa tai mahdollisuuksia selvittää lapsen tilannetta, tuen tarpeita ja lapsen näkemyksiä, voi riskinä olla, että lapsen etua ei tunnisteta, eikä huomioida riittävästi lasta koskevissa toimissa. Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia lapsen oikea-aikaisen tuen, riittävien sosiaalipalvelujen ja tarvittavan erityisen suojelun saamiseen.

Asiakasmitoituksella on esityksen myötä merkitystä myös kaikille jälkihuollon asiakkaille, sillä jatkossa jälkihuollossa olevat, myös alaikäiset, olisivat sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa. Jälkihuollossa olevilla lapsilla ja nuorilla on usein taustalla haavoittuvuutta lisääviä elämänkokemuksia, mikä korostaa tarvetta yksilölliselle ja riittävän pitkäkestoiselle tuelle.[3]

---

[2] Lehto-Lundén T. & Nila, L. (2026): Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2026.

[3] Esim. Korkiamäki, R., ym. (2024) Hyvää jälkeä - jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä. Tampereen yliopisto. Hankkeen loppuraportti ja Hirschovits-Gerz, T. & Weckroth, N. (2024) Lastensuojelun jälkihuollon tilannekuva 2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiiviisti 47/2024.

LSKL katsoo, että mikäli lastensuojeluasiakkaiden enimmäismäärästä voisi ehdotetulla tavalla poiketa, asiakkaiden työntekijäkohtaisia enimmäismääriä ja sen vaikutuksia tulee heti lain voimaantulosta lähtien seurata ja lapsen oikeuksia heikentäviin vaikutuksiin puuttua viivytyksettä.

3. Velvollisuus huostaanottoon ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö

Lastensuojelulain mukaisen huostaanoton edellytyksiin (ehdotettu 50 § 2 mom.) ehdotetaan muutoksia, joiden tarkoituksena on korostaa huostaanoton viimesijaisuutta. Kuten nykyään, huostaanoton edellytyksenä olisi, että avohuollon työskentely ja tukitoimet eivät olisi sopivia tai mahdollisia tai ne olisivat osoittautuneet riittämättömiksi. Tämän lisäksi 2 mom. 1 kohdassa edellytettäisiin nimenomaisesti, että lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sosiaali- tai terveydenhuollon palvelut eivät olisi sopivia tai mahdollisia tai ne olisivat osoittautuneet riittämättömiksi.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan (s. 191) muutoksella tavoitellaan sitä, että huostaanottoon ei voitaisi ryhtyä tilanteessa, jossa lapsi tai huoltaja tarvitsisi ensisijaisesti muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, kuten esimerkiksi lastenpsykiatrista tai nuorisopsykiatrista hoitoa.

LSKL on tuonut jo luonnosvaiheen esitystä koskevassa lausunnossa esiin huolen säännöksen mahdollisista riskeistä. LSKL pitää tärkeänä varmistaa, ettei säännös voi johtaa epäselvien toimivaltuuksien johdosta siihen, että lapsen oikeus suojeluun ei toteudu. Esimerkiksi voimassa olevan lastensuojelulain 35 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa hyvinvointialueen ja kunnan asumisolojen korjaamista koskevan yhteistyön osalta kuitenkin todetaan, että ”lastensuojelulla olisi kuitenkin edelleen viimesijainen turvaamistehtävänsä” (HE 56/2023 vp, s. 25).

LSKL huomauttaa, että esimerkiksi lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteistyön haasteet ovat olleet tiedossa jo pitkään (esim. EOAK/6893/2025, 17.6.2026). Edellä viitatussa eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa viitataan useampaan eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuun, jossa on nostettu esiin, ”etteivät laissa olevat yleisluontoiset, moniammatillista työskentelyä koskevat säännökset juurikaan toimi tehokkaasti ja vaikuttavasti käytännössä ilman, että sääntelyn toimeenpanoon panostetaan esimerkiksi riittävän koulutuksen ja valmiiksi luotavien toimintamallien avulla. Aivan erityisesti tämä koskee hallinonalarajat ylittävää työskentelyä.”

LSKL huomauttaa myös, että jo voimassa olevan lastensuojelulain mukaisen huostaanoton edellytysten säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 252/2006 vp, s. 163) on huomioitu avohuollon tukitoimien lisäksi myös muut perheelle ja lapselle tarjotut tai järjestetyt palvelut ja tukitoimet. Perusteluissa todetaan, että esimerkiksi psyykkisesti sairaan lapsen hoito tulee järjestää ensisijaisesti terveydenhuollon viranomaisten toimesta ja huostaanottoon voidaan ryhtyä vasta, ellei huoltaja suostu viemään lasta välttämättömäksi arvioituun hoitoon tai kun hoito yksinään ei turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä.

LSKL katsookin, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittaminen ja yhteistyö edellyttäisi erityisesti yhteistyökäytäntöjen kehittämistä ja kehittämisen tukea.

4. Lastensuojelun sijaishuolto vaatii arviointia ja uudistamista kokonaisuutena

Lopuksi LSKL toteaa, että sijaishuollon näkökulmasta lastensuojelulainsäädännön uudistamisessa painopiste on ollut muun muassa tavanomaiseen kasvatukseen ja suojeluun liittyvien rajojen asettamisen ja rajoitustoimenpiteiden välisen rajanvedon selkiyttämisessä, vahvemmin perus- ja ihmisoikeuksia rajoittavan kuntouttavan suljetun laitospalvelun muodostamisessa sekä sijaishuoltopaikkojen toimivaltuuksien vahvistamisessa koskien rajoitustoimenpiteitä. Tässä esityksessä ehdotetaan mahdollisuutta palkata lastensuojelulaitosten henkilöstöön turvahenkilöitä, jos se on laitokseen sijoitettujen lasten hoidon ja kasvatuksen toteuttamisen turvaamiseksi välttämätöntä.

Kuten esityksessäkin todetaan turvahenkilöiden osalta (s. 108), LSKL pitää yleisesti ottaen erittäin tärkeänä, että lastensuojelulaitosten toimintakulttuuri ei muutosten myötä muutu tavalla, joka heikentäisi lasten osallisuuden kokemusta, luottamuksellisia suhteita tai mahdollisuutta tavanomaiseen arkeen.

LSKL pitää esityksessä ehdotettuja hyvinvointialueiden valvontavelvollisuutta selkiyttäviä säännöksiä (lastensuojelulain 70 §) tärkeinä. Laitos- ja perhehoidon valvontaan tulee kohdistaa riittävät resurssit ja lapsille saavutettavissa olevaa tietoa heidän oikeussuojakeinoistaan tulee olla saatavilla.

LSKL painottaa, että pelkkä fyysiseen turvallisuuteen keskittyvä lähestymistapa ei riitä turvaamaan lapsen hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista sijaishuollossa. Sijaishuollon perustana tulisi lähtökohtaisesti kaikissa muodoissa olla aikuisten läsnäolo ja työskentely lapsen tarpeita vastaavalla tavalla. Sijaishuollon olosuhteiden tulee vastata mahdollisimman pitkälle kodinomaista ja lapsen yksilöllisiä tarpeita huomioivaa ympäristöä.[4] LSKL katsoo, että sijaishuoltoa tulisi kehittää kokonaisvaltaisesti ja lastensuojelun laatusuosituksen mukaisten sijaishuollon laatukriteerien[5] toimeenpanoa tulisi tehostaa ja vahvistaa.

[4] UN General Assemby, Resolution adopted by the General Assembly on 18 December 2009. Guidelines for the Alternative Care of Children. A/RES/64/142. Saatavissa https://docs.un.org/A/RES/64/142.
[5] Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (toim.) Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. Saatavissa https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4067-3.